Posudok na habilitačnú prácu Mgr. Petra Martinčeka, PhD. na tému: Šľachtická hudobná kultúra na Slovensku v období klasicizmu, zbierka rukopisov, hudobnín a tlačí rodu Révai (1763 – 1861)

Predmetom bádania Mgr. P. Martinčeka, PhD. je hudobná zbierka spájaná so šľachtickou rodinou Révai. Ide o pamiatky sústredené do 3 krabíc počtom skladieb 800. Prevažne sú určené pre klavír (70 %) a iba výnimočne možno nájsť v zbierke napr. klarinetový koncert alebo dve sláčikové kvartetá. Ide o technicky nenáročný svetský repertoár vhodný pre šľachticov-amatérov. V šľachtickom prostredí, v ktorom zbierka sa zhromaždila, pravdepodobne nemali platených hudobníkov, svedčí o tom chýbajúca závažnejšia skladba pre väčšie obsadenie. Otázka, či v prípade danej hudobnej zbierky ide o dva celky, prípadne viac, je otvorená.

Spracovanie daného hudobného fondu prinášalo pre bádateľa nemalú výzvu. Neusporiadanosť hudobného fondu a prítomnosť skladieb, ktoré často boli iba časťami väčšieho celku, boli prispôsobené menšiemu počtu hudobných nástrojov (klavír; klavír a spev; prípadne aj ďalšie hudobné nástroje ako husle, gitara). Najväčším počtom sú v zbierke zastúpené štylizované tanečné skladby – valčíky, polonézy, mazúrky, ländlery a variácie. Aj pre didaktické účely sa nachádzajú v zbierke skladby, ktoré mohli slúžiť pre šľachtické deti. Vzhľadom na to, že v zbierke hudobnín sa nachádza rôznorodý, tematicky neroztriedený hudobný materiál, súhlasíme s tvrdením Mgr. P. Martinčeka, PhD., že pravdepodobne ide o viaceré vrstvy, pochádzajúce či už z dvoch, prípadne aj ďalších šľachtických rodín.

Predložená habilitačná práca má okrem „Úvod"-u a „Záver"-u štyri kapitoly. V prvej kapitole je možné sa dozvedieť o šľachtickej rodine Révai, ako aj o ďalších šľachtických rodinách. Pozornosť je tu venovaná aj zapisovateľom jednotlivých skladieb. Druhej kapitole nachádzame všeobecný prehľad o hudobnej kultúre s akcentom na klavírne umenie v Uhorsku. V podkapitolách je možné presnejšie nahliadnuť do jednotlivých národností hudobníkov, ktorých kompozície boli súčasťou zbierky. Často boli ich skladby v rukopisnej podobe zjednodušené. Stretávame sa s menami viacerých významných hudobníkov z viedensko-rakúskeho okruhu, skladateľov z Čiech, Moravy a Sliezska, taktiež nemeckých, talianskych a francúzskych skladateľov. Možno konštatovať, že síce daná šľachtická rodina nedisponovala s veľkými kompletnými kompozíciami, mali pomerne dobrý prehľad o dobových skladateľoch.

Najviac muzikologickej práce vyžadovala 3. kapitola. Prináša kompletný zoznam všetkých skladieb aj s identifikáciami tam, kde to bolo možné. Mgr. P. Martinček, PhD. využil bohatú literatúru – tematické katalógy staršieho i novšieho dáta ako aj viaceré databázy dostupné on-line – v záujme snahy identifikovať 800 skladieb obsahujúcu hudobnú zbierku. Väčšina skladieb bolo v zjednodušenej podobe zaznamenané pre jeden alebo 2 a 3 hudobné nástroje, a ak bolo možné, sú poznamenané aj mená hudobníkov, ktorí vyhotovili zjednodušené verzie skladieb. V tejto podobe v šľachtickom prostredí sa oboznamovali s dobovou tvorbou, ktorá vo veľkých mestách mohla znieť na koncertných pódiách alebo v divadlách. V danej dobe, keď ešte nemali k dispozícii elektrinou podporované médiá, dané kompozície poskytli možnosť primeraného hudobného zážitku a zábavy. Tým, že interpretmi boli samotní príslušníci šľachty, dodáva ich večerným podujatiam osobitý zážitok. Z dobových dokumentoch pri skladbách so spevom prevažujú nemecké texty. Územie dnešného Slovenska počas 19. storočia

predstavovalo priestor viacerých národností, a vieme, že nemecký jazyk bol dlhé stáročia na našom území používaný.

V poslednej kapitole nachádzame vodoznaky, ktoré boli nájdené na papieri, na ktorom boli kompozície zaznamenané. Ručne vyrobený papier môže prezradiť miesto vzniku hudobnín, ale papier sa mohol dostať zásluhou jednotlivca aj pomerne ďaleko od miesta vzniku. Isté indície predsa možno vyčítať, či už o pohybe hudobníkov alebo môže prezradiť aj bližšie alebo vzdialenejšie súvislosti, čo sa týka vzniku rukopisne zaznamenaných skladieb. V danom období bolo pomerne veľa papierní a preto výskum vodoznakov papiera, na ktorom sú kompozície napísané, je užitočná práca.

Na s. 33 možno omylom sa spomína v 18. a 19. storočí mesto s názvom „Bratislava". Aj v názve docentskej práce, ak ide o obdobie klasicizmu, by malo byť „na území dnešného Slovenska". Na strane 25 obrázok 17 krstné meno a priezvisko je „Joh. Ruzsics". Pri obrázku č. 18 by som priezvisko čítala „Pohl" a vedľa toho č. 19 „Polly". Či pri č. 19 pred priezviskom je „P." alebo „H", je otázne. Čo je ale zjavné, že ide o dve odlišné dukty písma.

Celkove ak je snaha dodržať dnešný slovenský pravopis, tak nastane v historických textoch zmätok. Tešilo ma, že Mgr. P. Martinček, PhD. pri menách hudobníkov v zátvorke poznamenal aj dobovú podobu priezviska. Niekedy aj nositelia priezvisk môžu za zmenu, konkrétne v prípade mena „Révai". Na dobových dokumentoch vidíme meno s „y" na konci priezviska, ale koncom 19. storočia, ako aj 21 zväzkový „Révai Nagy Lexikona" (Veľký lexikón Révaia) už „y" zmenili na „i".

Habilitačnú prácu Mgr. P. Martinčeka, PhD. považujem za úspešnú hudobno-historickú prácu. Znázorňuje dobovú hudobnú prax v šľachtických rezidenciách, ktoré nedisponovali platenými profesionálnymi hudobníkmi, ale technicky náročné skladby sa zjednodušili a interpretovali ich samotní členovia šľachty - amatéri. V práci je niekoľko otvorených otázok, ktoré ďalším bádaním by sa mohli vyriešiť. Hudobná zbierka je síce spájaná so šľachtickou rodinou Révai, avšak podrobnejšie analýzy repertoára podľa Mgr. P. Martinčeka, PhD. prináša aj viaceré otázky.

Doterajšie publikované práce Mgr. P. Martinčeka, PhD. spolu s predkladanou habilitačnou prácou sú svedectvom jeho výbornej pripravenosti na získanie titulu docent. Preukázal fundovaný analyticko-kritický prístup v danej problematike a poukázal na úlohy potrebné v pokračovaní začatej práce. Spájanie hudobno-historickej a dobovej interpretačnej praxe umožní hlbšiemu pochopeniu úrovne hudobnej kultúry na našom území v 18. a 19. storočí a môže inšpirovať nastupujúcu mladšiu generáciu hudobných teoretikov k spracovaniu ďalších podobných hudobných zbierok.

Na základe vyššie uvedených skutočností odporúčam udelenie titulu docent Mgr. Petrovi Martinčekovi, PhD.

V Bratislave, 7. mája 2026

Prof. PhD. Marta Hulková, CSc.